

Konteyner Kentlerde Kadın Olmak: Geçici Mekânlarda Kalıcı Yükler

Being a Woman in Container Cities: Permanent Burdens in Temporary Places

Ferhat TOPER ¹, Dilara KARAKÜÇÜK ², Kader YENİ ³, Kübra GÖKALP ⁴, Serap GÜMÜŞKAYA ⁵

ÖZ

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve merkez üssü Kahramanmaraş olan depremler sonrasında Malatya ilinde konteyner kentlerde yaşamını sürdüren kadınların deneyimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, afet sonrası dönemde kadınların karşı karşıya kaldıkları psikolojik, fiziksel, sosyal ve ekonomik sorunlar ile başa çıkma yöntemleri nitel araştırma yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma grubunu oluşturan 14 katılımcı, amaçlı örnekleme ve kartopu yöntemi ile belirlenmiş; veriler, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine ortaya koymak amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve sosyo-demografik bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir. Toplanan veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların geçici barınma alanlarından biri olan konteyner kentlerde barınma sorunları, ekonomik yetersizlik, sosyal izolasyon ve toplumsal cinsiyet temelli roller gibi çok boyutlu sorunlarla karşı karşıya olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, katılımcıların yaşadıkları durumların; aile içi ilişkilerde çatışmalar, uyum sorunları, gelecek kaygısı, sosyal destek ağlarının zayıflaması ve umutsuzluk gibi birçok psikososyal sorunu beraberinde getirdiği tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, afet sonrası müdahale süreçlerinde toplumsal cinsiyet perspektifinin dikkate alınmasının gerekliliğine ve sosyal hizmet disiplininin afet yönetimi süreçlerindeki rollerinin güçlendirilmesinin önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Deprem, Kadın, Konteyner Kentler, Toplumsal Cinsiyet

ABSTRACT

This study aims to reveal the experiences of women living in container cities in Malatya following the earthquakes centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023. In this context, the psychological, physical, social, and economic challenges faced by women in the post-disaster period, as well as their coping strategies, were examined using a qualitative research approach. The research group consisted of 14 participants, selected through purposive and snowball sampling methods. Data were collected using a semi-structured interview form and a socio-demographic information form, designed to capture participants' experiences in depth. The collected data were analyzed using thematic analysis. The findings indicate that women in container cities—a form of temporary shelter—face multidimensional problems, including housing difficulties, economic insufficiency, social isolation,

¹ Doç. Dr-Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, Türkiye, ferhat.toper@ozal.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6398-5343

² Lisans Öğrencisi-Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, Türkiye dilarakrckkk@gmail.com, ORCID: 0009-0004-3006-5064

³ Lisans Öğrencisi-Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, Türkiye kaderynyn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4801-812X

⁴ Lisans Öğrencisi-Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, Türkiye gokalpkubra8@gmail.com, ORCID: 0009-0008-7198-2917

⁵ Lisans Öğrencisi-Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, Türkiye gumuskayaserap@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9156-9855

and gender-based roles. Moreover, the situations experienced by the participants were found to be associated with various psychosocial issues, such as family conflicts, adjustment difficulties, concerns about the future, weakened social support networks, and feelings of hopelessness. The conclusions highlight the necessity of incorporating a gender-sensitive perspective in post-disaster intervention processes and emphasize the importance of strengthening the role of the social work discipline in disaster management.

Keywords: Earthquake, Women, Container City, Gender

Giriş

Doğal bir afet olan deprem, tarih boyunca insanlar ve yapılar üzerinde birçok olumsuz etkiye neden olmuştur. Yalnızca fiziksel çevreyi değil, toplumsal yapıyı da olumsuz etkileyen afetler mevcut eşitsizlikleri derinleştirerek yaşlı, engelli, kadın, çocuk gibi hassas gruplar üzerinde daha olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle kadınlar, tarih boyunca süregelen toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitsizlikler nedeniyle, afet sonrası dönemde çok katmanlı güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Afet sonrası süreçte rol karmaşası, kaynaklara eşirimde yaşanan sınırlılıklar, bakım sorumluluklarının artması gibi çeşitli nedenlerle, erkeklere kıyasla daha fazla dezavantajlı durumla karşı karşıya kalmaktadır (Erdoğan, 2023). Nitekim toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların temel hak ve özgürlüklerden erkeklere kıyasla daha az yararlanmasına yol açan sosyal, ekonomik ve kültürel engellerle ilişkilidir. Bu eşitsizlik; kadınların eğitim ve istihdam süreçlerini olumsuz etkilerken, ataerkil kültürün etkisiyle ev ve bakım rollerinin kadınlara yüklenip toplumsal süreçler içerisinde yeniden üretilip pekiştirilmesine zemin hazırlamaktadır (Demirgöz Bal, 2014).

Türkiye’de yaşanan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde büyük çaplı yıkımlara yol açmış; ciddi can ve mal kayıplarına neden olmuştur (Bıçakçı & Okumuş, 2023). Bu ölçekte yıkıcı bir afet, fiziksel tahribatın yanı sıra toplumsal düzeyde psikolojik ve sosyal etkileri de beraberinde getirmiştir. Depremin etkisini en çok gösterdiği illerden biri olan Malatya’da barınma sorunu yaşayan çok sayıda hane, geçici çözüm olarak konteyner kentlerde yaşamaya başlamıştır. Konteyner kentler, depremin yarattığı yıkımın ardından evsiz kalan bireylerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hızlı şekilde kurulan geçici yerleşim alanlarıdır (Bozkurt, 2023). Afet sonrası toplumsal yeniden yapılanma sürecinde konteyner kentler, yalnızca fiziksel bir barınma alanı sunmakla kalmamakta; aynı zamanda toplumsal yapının, sosyal ilişkilerin ve gündelik yaşam pratiklerinin yeniden şekillendiği mekanlar olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu geçici yerleşim alanları çeşitli sosyal ve psikolojik sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Özellikle kadınlar açısından değerlendirildiğinde; sınırlı yaşam alanı, güvenlik kaygıları, mahremiyetin azalması, hijyen ve altyapı yetersizlikleri ile sosyal ilişkilerin zayıflaması öne çıkan başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Bu yönüyle konteyner kentler, kadınların afet sonrası süreçte yaşadıkları çok boyutlu zorlukları görünür hale getiren toplumsal alanlar niteliği taşımaktadır (Özdemir & Engin, 2024).

Literatürde afet sonrası müdahale ve yeniden yapılanma süreçleri üzerine çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte, kadınların geçici barınma alanlarındaki gündelik yaşam deneyimlerini derinlemesine ele alan yerli çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Oysa kadınların afet sonrası

yaşadığı deneyimler; toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal destek ağları ve mevcut yapısal eşitsizlikler bağlamında ele alındığında, afet yönetimi politikalarının geliştirilmesine katkı sunabilecek önemli veriler sağlamaktadır (Aytaç & Aydın, 2023). Ayrıca literatürde, afet sonrasında iyileşme süreçlerinde sosyal destek ağlarının belirleyici bir etkisi olduğu sıkça vurgulanmaktadır. Yapılan çalışmalar, afet sonrası iyileşme süreçlerinde sosyal destek ağlarının belirleyici bir role sahip olduğu; sosyal desteğin psikolojik iyileşmeyi hızlandırdığı ve özellikle kadınların psikososyal iyilik haline katkı sunduğu belirtilmektedir (Rajkumar vd., 2008; Yumbul vd., 2018).

Bu çalışmanın odak noktası, 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında Malatya'daki konteyner kentlerde yaşayan kadınların afet sonrası baş etme süreçlerinin incelenmesidir. Araştırma, kadınların afet sonrası yaşam koşullarının toplumsal cinsiyet rolleri ve mevcut yapısal eşitsizliklerle ilişkisini, karşılaştıkları güçlüklerle baş etme biçimlerini ve sosyal destek mekanizmalarına yönelimlerini anlamaya odaklanmaktadır. Bu bağlamda, çalışma kadınların fiziksel, ekonomik ve sosyal koşullarını; psikolojik dayanıklılık ve uyum süreçlerini bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Aynı zamanda kadınların afet sonrası deneyimleri, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikleri ve yapısal kırılganlıkları görünür kılan bir perspektif sunmaktadır. Bu çerçevede araştırma, afet yönetimi ve sosyal politika uygulamalarının kadınların ihtiyaçlarına daha duyarlı, kapsayıcı ve psikososyal boyutu gözetilen bir yaklaşımla geliştirilmesi için önemli bir temel oluşturmaktadır.

1. Araştırmanın Yöntemi

1.1. Araştırmanın Modeli

İnsan, çevresindeki olayları ve olguları duyuları aracılığıyla algılamakta, bu algıları zihninde daha önce edindiği temsiller ve kavramlar doğrultusunda değerlendirir. Yani birey doğayı, toplumsal olayları ya da kültürel tutumları doğrudan ve olduğu gibi görmektense, zihnindeki bilişsel birikim ve imgeler aracılığıyla anlamlandırır (Karataş, 2016). Bu çalışmada, Malatya ilinde konteyner kentlerde yaşamakta olan kadınların 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında deneyimledikleri sosyal, ekonomik ve psikososyal süreçlerin ve bu süreçlerde geliştirdikleri baş etme pratiklerinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Bu nedenle, araştırmacı ve katılımcı arasında sağlıklı bir etkileşim ile iletişimin kurulmasını sağlayan, bireylerin sosyal bir soruna yükledikleri mânâları ortaya çıkarmaya ve idrak etmeye yönelik bir yaklaşım olan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Tüfekçi, 2024). Nitel araştırma; toplumsal olguların, doğal ortamlarında gerçekçi bir şekilde sunulmasına yönelik gözlem, görüşme ve veri analizi gibi bilgi toplama metotlarının kullanıldığı bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırma yöntemi, araştırmacının toplumsal olguları kendi bağlamları içerisinde derinlemesine inceleyerek anlamlandırmasını ve yorumlamasını amaçlayan, nitel veri toplama tekniklerine dayalı bir süreçtir. Olaylar, yapay müdahalelerden uzak, doğal ortamlarında ele alınmaktadır. Bu bağlamda görüşme; gözlem, alan notları ve video kayıtları gibi yöntemler aracılığıyla anlamlandırılmaya çalışılır. Nitel araştırma, temelinde sosyal yaşamı kavramaya yönelik farklı bakış

açılı ve yöntemleri içermektedir. Bu araştırma türünün belirgin özellikleri arasında; araştırmacının süreçte aktif bir rol üstlenmesi, verilerin katılımcıların yaşadıkları ortamdan toplanması, veri toplama sürecinde farklı yöntem ve kaynaklardan yararlanılması, araştırmanın katılımcıların görüşleriyle şekillenmesi, tümevarımsal ve dinamik bir yapıya sahip olması ve konuya dair kapsamlı bir bakış açısı geliştirilmesi bulunmaktadır (Başcılar, 2021). Nitel yöntem sayesinde deprem sonrası sürecin konteyner kentte kalan kadınlar üzerinde ne gibi etkileri olduğu ve bu olgu nedeniyle ortaya çıkan sorunlarla nasıl başa çıktıkları anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Deprem afeti yaşayan kadınların deneyimlerini ve belirsizlik duygularını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, nitel bir çalışmadır. Çalışmada, katılımcı anlatılarında tekrar eden örneklemleri ve ortak anlamları görünür kılmak amacıyla tematik analiz yaklaşımı benimsenmiştir (Braun & Clarke, 2006/2019). Bu doğrultuda, katılımcıların afet sonrası deneyimlerine yükledikleri anlamlar, karşılaştıkları güçlükler, geliştirdikleri baş etme pratikleri ve bu sürecin bireysel ve toplumsal etkileri, görüşme verileri üzerinden sistematik biçimde kodlanmış ve temalar altında yapılandırılarak analiz edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler ve sonrasında yaşanan artçı sarsıntılar bağlamında, Malatya ilindeki konteyner kentlerde yaşamını sürdüren kadınların afet sonrası gündelik yaşam deneyimlerini, karşılaştıkları güçlüklerle baş etme stratejilerini ve bu süreçte sosyal destek mekanizmalarıyla kurdukları ilişkileri kendi anlatıları üzerinden derinlemesine incelemektir. Bu kapsamda araştırma, kadınların afet sonrasında yeniden şekillenen yaşam koşullarını nasıl deneyimlediklerini ve bu deneyimlere hangi anlamları yüklediklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.3. Çalışma Grubunun Belirlenmesi

Görüşmeler, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında Malatya ilindeki konteyner kentlerde yaşamını sürdüren 14 kadın katılımcı ile yüz yüze yürütülmüştür. Araştırmaya dâhil edilme ölçütleri; (i) Malatya ilindeki konteyner kentlerde ikamet ediyor olmak, (ii) kadın olmak, (iii) 18 yaş ve üzeri olmak ve (iv) araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ederek bilgilendirilmiş onam vermek şeklinde belirlenmiştir. Katılımcılar bu ölçütleri sağlayan kişiler arasından amaçlı örnekleme yoluyla seçilmiştir.

Araştırmada çalışma grubu; amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Bu metod, nitel araştırmalarda sınırlı kaynakların verimli kullanılması amacıyla, bilgi açısından zengin ve derinlemesine veri sağlayabilecek vakaların seçilmesinde sıkça başvurulan bir yaklaşımdır. Amaçlı örneklemenin farklı türleri bulunmaktadır. Bu araştırmada ise çalışma grubu, amaçlı örneklemenin bir çeşidi olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi, evreni oluşturan birimlere ulaşmanın güç olduğu ya da evren hakkındaki malumatların az olduğu durumlarda yararlanılan bir

amaçlı örnekleme çeşididir. Araştırmacı, araştırdığı olguyla ilgili evrende en fazla bilgi sahibi olduğunu düşündüğü bireye başka kimlerle görüşme sağlayabileceğini sorarak yeni bilgiler elde etmeye çalışır (Baltacı, 2017). Bu doğrultuda, ilk aşamada konteyner kentte görevli profesyonellere ulaşılmış; bu kişiler aracılığıyla gönüllü katılımcı kadınlara ulaşılarak araştırma süreci başlatılmıştır. Araştırmaya katılan 14 katılımcının profilleri ile ilgili genel bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Sosyo-demografik Özellikler

Katılımcı No	Yaş	Eğitim	İstihdam/ Uğraş Durumu	Medeni Durumu	Çocuk Sayısı	Ev Hasar Durumu	Kronik Rahatsızlığı
Katılımcı 1	55	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Bekar	-	Ağır Hasarlı	Guatr
Katılımcı 2	35	İlköğretim Mezunu	Aşçı	Evli	3	Yıkıldı	Guatr
Katılımcı 3	48	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Boşanmış	3	Yıkıldı	-
Katılımcı 4	55	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Boşanmış	1	Yıkıldı	-
Katılımcı 5	43	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Evli	1	Yıkıldı	Kan Pıhtılaşması
Katılımcı 6	44	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Evli	3	Ağır Hasarlı	-
Katılımcı 7	43	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Evli	2	Ağır Hasarlı	Şeker, Tansiyon
Katılımcı 8	71	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Bekar	-	Yıkıldı	Şeker, Tansiyon, Kolesterol
Katılımcı 9	43	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Evli	3	Yıkıldı	-
Katılımcı 10	46	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Evli	2	Ağır Hasarlı	Tiroit
Katılımcı 11	24	Üniversite ve Üzeri	Ev Hanımı	Bekar	-	Ağır Hasarlı	-
Katılımcı 12	65	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Evli	5+	Yıkıldı	Kalp, Şeker
Katılımcı 13	87	Üniversite ve Üzeri	Ev Hanımı	Eşi Vefat Etmiş	3	Yıkıldı	Şeker
Katılımcı 14	65	İlköğretim Mezunu	Ev Hanımı	Bekar	-	Yıkıldı	Şeker, Tansiyon

1.4. Nitel Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırma verileri, belirlenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve sosyo-demografik bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlamayı hedefleyen tamamı açık uçlu 14 sorudan oluşmaktadır. Bu formda; deprem sonrasında katılımcıların yaşamlarında meydana gelen değişimler, geleceğe yönelik endişeleri, aile ilişkilerinde yaşanan dönüşümler, bilişsel ve duygusal süreçlerde yaşanan güçlükler ile yeni yaşam koşullarının günlük rutinlerine etkilerini anlamaya yönelik sorular yer almaktadır. Ayrıca kadınların deprem sonrası karşılaştıkları zorluklar, sosyal ilişkilerinin nasıl şekillendiği, baş etme stratejileri, başvurdukları destek sistemleri (aile, arkadaş, profesyonel destek vb.) ve mevcut koşulların iyileştiği varsayımsal bir durumda hayatlarının nasıl şekillenebileceğine dair düşüncelerine de yer verilerek deneyimlerini daha bütüncül ifade etmeleri sağlanmıştır.

Araştırmada kullanılan sosyo-demografik özellikler bilgi formu ise katılımcıları tanımlamaya yönelik tamamı kapalı uçlu olan 25 sorudan oluşmaktadır. Formda; katılımcıların yaşı, eğitim düzeyi, istihdam/ uğraş durumu, medeni durumu, çocuk sayısı, kronik rahatsızlık ve deprem sonrası yaşanan konutun hasar durumuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Görüşme formları hazırlanırken, araştırmanın konusu ve amacı doğrultusunda uygun içerikte soruların seçilmesine özen gösterilmiştir.

Araştırma, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Etik Kurulu'ndan alınan onay sonrasında yürütülmüş olup (Karar No: 4, Tarih: 15.01.2025), veriler 10/02/2025-24/02/2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve süreci hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir. Görüşmeler öncesinde yazılı/sözlü onam alınmış ve ses kayıt cihazı kullanımına ilişkin ayrıca izin talep edilmiştir. Deprem gibi travmatik bir durum sonrası veri toplandığı için görüşmeler empatik ve yargılayıcı olmayan bir tutumla yürütülmüş; katılımcının duygusal olarak zorlandığı durumlarda görüşme süreci katılımcıların isteği doğrultusunda düzenlenmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi, çalışmanın başlangıcından sonuna kadar devam eden ve diğer araştırma aşamalarından bağımsız olarak değerlendirilemeyecek bir yapıya sahiptir. Bu çalışmada veriler, depremin kadınlar üzerindeki etkisini derinlemesine incelemek ve farklı kategori ve temaların ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla tematik analizine tabi tutulmuştur. Tematik analiz, nitel verilerde yer alan anlam örüntülerini sistematik biçimde belirlemeye, temaları yapılandırmaya ve bu temalar aracılığıyla deneyimlerin ortak ve ayırt edici yönlerini görünür kılmaya olanak tanıyan esnek bir analiz yaklaşımıdır.

Analiz süreci, Braun ve Clarke'ın (2006/2019) önerdiği altı aşama izlenerek yürütülmüştür: (1) veriye aşinalık kazanma (görüşme dökümlerinin tekrar tekrar okunması), (2) başlangıç kodlarının oluşturulması, (3) aday temaların geliştirilmesi, (4) temaların gözden geçirilerek veri setiyle uyumunun değerlendirilmesi, (5) temaların adlandırılması ve tanımlanması ve (6) bulguların raporlanması. Bu kapsamda görüşme kayıtları yazıya aktarılmış, metinler anlam bütünlüğü korunarak incelenmiş, katılımcı ifadeleri bağlamından koparılmadan kodlanmıştır. Oluşturulan kodlar benzerliklerine göre bir araya getirilerek alt temalar ve ana temalar oluşturulmuş; temaların açık, tutarlı ve birbirinden ayırt edilebilir olmasına özen gösterilmiştir. Bulgular bölümünde temalar, katılımcı anlatılarından seçilen ve temaları destekleyen doğrudan alıntılarla birlikte sunulmuştur.

2. Bulgular

Araştırmanın bulguları; yaşamın maddi- fiziksel yükü ve gündelik hayatın dönüşümü; psikolojik etkiler ve kırılganlıklar; sosyal ilişkiler, destek mekanizmaları ve hizmete erişim; anlamlandırma, maneviyat ve yeniden toparlanma olmak üzere 4 tema ve fiziksel koşullardaki zorluklar, barınma kaygısı, ekonomik kaygılar, sosyal hayattaki değişimler, depresyon ve kaygı bozukluğu, travma ve stres, aileyi kaybetme korkusu, kadınların karşılaştıkları zorluklar, aile ve akrabalar, komşuluk ve topluluk desteği, profesyonel destek arayışı, manevi değişimler, maneviyat ve inanç, uyum sağlama çabaları, dayanıklılık ve mücadele, hayal kurma ve umut olmak üzere 16 kategoriden oluşmaktadır.

Tablo 2. Araştırmanın ana temaları ve alt kategorileri

Temalar	Kategoriler
Yaşamın Maddi- Fiziksel Yükü ve Gündelik Hayatın Dönüşümü	<ul style="list-style-type: none">• Fiziksel Koşullardaki Zorluklar• Barınma Kaygısı• Ekonomik Kaygılar• Sosyal Hayattaki Değişimler
Psikolojik Etkiler ve Kırılganlıklar	<ul style="list-style-type: none">• Depresyon ve Kaygı Bozukluğu• Travma ve Stres• Aileyi Kaybetme Korkusu• Kadınların Karşılaştığı Zorluklar
Sosyal İlişkiler, Destek Mekanizmaları ve Hizmete Erişim	<ul style="list-style-type: none">• Aile ve Akrabalar• Komşuluk ve Topluluk Desteği• Profesyonel Destek Arayışı
Anlamlandırma, Maneviyat ve Yeniden Toparlanma	<ul style="list-style-type: none">• Manevi Değişimler• Maneviyat ve İnanç• Uyum Sağlama Çabaları• Dayanıklılık ve Mücadele• Hayal Kurma ve Umut

Tema 1. Yaşamın Maddi- Fiziksel Yükü ve Gündelik Hayatın Dönüşümü

Bu tema, kadınların deprem sonrası konteyner kentlerde yaşamlarını sürdürürken karşılaştıkları fiziksel, ekonomik ve gündelik yaşamla ilgili zorlukları kapsamaktadır. Katılımcıların anlatımları üzerinden, afetin günlük yaşamı nasıl dönüştürdüğü, barınma ve ekonomik kaygılar ile sosyal ilişkilerdeki değişimler ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda temanın alt kodları, fiziksel koşulların zorlukları, barınma kaygısı, ekonomik kaygılar ve sosyal hayattaki değişimleri ele almaktadır.

Fiziksel Koşullardaki Zorluklar

Afet sonrası yaşanan değişimler, bireylerin yaşam koşullarını tüm boyutlarıyla etkilemiştir. Bu kapsamda, deprem sonrasında yaşam alanlarının değişmesi, katılımcıların hem fiziksel hem de psikolojik olarak zorlayıcı koşullarla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Özellikle konteyner gibi geçici barınma alanlarında yaşamak, hem temel ihtiyaçlara erişimde güçlükler yaratmakta hem de bireylerin ruhsal durumunu olumsuz etkilemektedir.

“Fiziksel olarak çok zorluklar çektik zaten. Onun dışında ben de sıkıldım. Böyle bir yerde yaşamak kolay değil, çok zor.” (Katılımcı 1, 55)

“50 yıldır oturduğum bir ortam var. Aynı yerde oturmuşsun, orada büyümüşsün, orada yetişmişsin. Biraz burayı yadırgadım tabii ki. Hani kamp gibi, her türlü insan var.” (Katılımcı 2, 35)

“Hangi birini saysam? Yani maddi manevi inan ki çok değişti her şey. Yani bir anda düşünün ki sıfıra düştünüz. Sıfırdan başlamak, elinizde avucunuzda her şeyi kaybetmek. Ha tek tesellimiz ne oldu? Şükür canımıza bir şey olmadı. Yakınlarımızda bir şey yok. Diğer türlü bittik.” (Katılımcı 3, 48)

“Alan çok dar. İki engelli için uygun değil. Genç ve sağlıklılar için biraz daha iyi. Çıkıp gezip akşam gelebilirler konteynere ama engelliler için öyle değil.” (Katılımcı 12, 65)

Barınma Kaygısı

Deprem sonrası katılımcıların en fazla yakındığı durumların başında barınma sorunu yer almaktadır. Evlerinin olmaması, geçici barınma alanlarında belirsizlik ve düzensizlik hem kendi yaşamlarını hem de çocuklarının geleceğini etkileyen psikolojik bir yük yaratmaktadır. Katılımcılar, bu durumun hem strese hem de sürekli kaygıya yol açtığını ifade etmektedir.

“Sadece bir ev olsun. Başka da bir şey istemiyorum.” (Katılımcı 1, 55)

“Ne kadar süre konteynerde kalacağımız gibi düşünceler zaten hiç aklımızdan çıkmıyor, çıktığı yok. Sadece ben değil, herkes için. Hepsi aynı düşüncede. Ne olacağız? Ne yapacağız? Ev sahipleri çıktı gitti. Biz burada kalacak mıyız? Kiraya çıksak nasıl olacak? Nasıl yapacağız? O sadece benimle değil, hepsinde var.” (Katılımcı 3, 48)

“Bir ev olsa, çocuklarla bir yuvaya girsem çok zorluk olmazdı. Ama evimiz yok, işimiz yok. İki çocukla bundan sonra nereye gideceğim, nasıl yapacağım...” (Katılımcı 10, 46)

“Bilmiyorum. Sık sık düşünüyorum... ev olacak mı, olmayacak mı? Burada mı öleceğim? Çocuklarım nasıl olur diye düşünüyorum.” (Katılımcı 13, 87)

Ekonomik Kaygılar

Deprem sonrası yaşanan maddi kayıplar, kadınlar üzerinde önemli düzeyde ekonomik kaygılara neden olmaktadır. Katılımcı ifadeleri, geleceğe ilişkin belirsizliklerin ve yaşanan ekonomik kayıpların, kadınlar üzerinde oluşturduğu psikolojik yükü açıkça ortaya koymaktadır.

“Bunaltıyorum bazen anne yok, baba yok, eş yok. Çocuklara nasıl en iyi şekilde bakacağım? Hepsinin sorumluluğu benim üzerimde. Onların geleceği konusunda düşünüyorum bazen.” (Katılımcı 3, 48)

“Benim bir bardağım bile yok. Şu anda konteynerin içinde devletin verdiği tabak çanağı kullanıyorum.” (Katılımcı 5, 43)

“Maddi kayıp çoktu. Onları toparlayabilecek miyiz, toparlayamayacak mıyız? İşte giden evler, iş yerleri, eşyalar... Ne bileyim hiçbir şey kalmadı yani.” (Katılımcı 6, 44)

“Bir işim yok. İki çocukla bundan sonra nereye gideceğim, nasıl yapacağım?” (Katılımcı 10, 46)

Sosyal Hayattaki Değişimler

Afet sonrası süreçte toplumsal yapının dağılması ve sosyal ilişkilerin kopması sıkça karşılaşılan durumlardan biridir. Önceden bir arada yaşayan bireylerin, afetin ardından farklı yerlere dağılması, sosyal bağların zayıflamasına ve topluluk yapısının bozulmasına neden olmuştur. Bu durum, dayanışma ve aidiyet duygusunu olumsuz yönde etkilemekte; bireylerin yalnızlık hissini ve belirsizlik karşısında yaşadıkları çaresizliği artırmaktadır.

“Herkes kendi hayatını kendi kurmaya başladı. Herkes ceketini alıp gitti. Herkes buradaydı. Birden deprem olunca dağıldı herkes.” (Katılımcı 1, 55)

“Ben eşim ve çocuklarımı saymıyorum. Bende aşırı derecede insanlara karşı soğuma oldu. Kimseyi görmek istemiyorum. Kimseyle konuşmak istemiyorum ki yaklaşmıyorum da kimseye. Ha bir de hani öyle özel bir gün olmuş. Mesela düğündür, taziyedir... O tür bir şeyler olduğu zaman görüyorum. Başka da yok.” (Katılımcı 3, 48)

“Oğlum geldi mesela üniversitede okuyor. 1 hafta durmadı gitti. Anne ben burada nasıl durayım dedi. Gitti, durmadı yani.” (Katılımcı 7, 43)

“Hareketsiz mesela, bir şey yaptığımız yok. Sürekli içerideyiz. Çok sıkıcı, sıkılıyoruz artık.” (Katılımcı 9, 43)

“Hiç kocamla tartışmıyordum. Artık her gün tartışıyorum. Her gün kavga dövüş. Çünkü kocama diyorum ki, sen bana bir ev tutamadın kiralık, biz burada sürünüyoruz.” (Katılımcı 12, 65)

Tema 2. Psikolojik Etkiler Kırılğanlıklar

Bu tema altında kadınların deprem sonrası yaşadıkları psikolojik etkiler, travmalar ve kırılğanlık durumları ele alınmaktadır. Katılımcıların anlatımları üzerinden, ani kayıplar, belirsizlikler ve artan sorumluluklar ve yaşanan zorlukların kadınların ruhsal sağlıklarını nasıl etkilediği, depresyon ve kaygı düzeyleri, travma tepkileri, aileyi kaybetme korkusu ve karşılaştıkları çok yönlü zorluklar ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda temanın alt kodları; depresyon ve kaygı bozukluğu, travma ve stres, aileyi kaybetme korkusu ve kadınların karşılaştığı zorluklar olarak belirlenmiştir.

Depresyon ve Kaygı Bozukluğu

Deprem sonrası karşılaşılan zorlu yaşam koşulları ve psikososyal stres faktörleri, bireylerde önemli psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunlar; depresyon, kaygı bozukluğu ve öfke kontrol problemleri gibi psikolojik durumlarla ilişkilendirilebilir. Deprem sonrası yaşanan ani yaşam değişimleri, sosyal izolasyon ve belirsizlikler kadınların ruhsal sağlıklarını olumsuz etkileyerek duygusal dalgalanmalara, güçsüzlük ve umutsuzluk hislerine yol açmaktadır. Bu durum, kadınların hem bireysel hem de sosyal rollerinde zorlanmalar yaşadığını göstermektedir.

“Vallahi depresyona bir dönem girdim. Girmedim desem yalan olur. Yani konteynere ilk geldiğimizde bir yıl kadar ben hiç konteynerden dışarı adım atmadım. Ya sanki ben gittim yerime başka bir insan geldi gibi.” (Katılımcı 3, 48)

“Şu an bu durumdaysam bir saat sonra daha farklı olabiliyorum.” (Katılımcı 4, 55)

“Karamsarlık şöyle var. Diyorum ki neden yaşıyorum ki ben, ben burada usandım. Kimse de bilmiyor, bir bunalıma girdik.” (Katılımcı 12, 65)

“Bazen sinir krizi geçiriyorum. Çocuklara bağırıp çağırıyorum. Engelli kızıma el kaldırıyorum, yapmadığım şeyleri yapıyorum.” (Katılımcı 12, 65)

“Kendimi güçsüz hissettiğim çok fazla an oldu. Bu anları nasıl tanımlayacağımı bilmiyorum ama çaresiz hissettiğim zamanlar çok fazla.” (Katılımcı 14, 65)

Travma ve Stres

Deprem sonrasında yaşanan travmatik süreç, kadınlarda yoğun stres, kaygı, korku ve belirsizlik duygularına yol açmıştır. Günlük yaşamı olumsuz etkileyen bu duygular, psikolojik dayanıklılığı zayıflatmakta ve bireylerin gelecek algılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle barınma koşulları, geleceğe dair belirsizlik ve güvensizlik hissi, psikolojik iyi oluş üzerinde belirgin bir olumsuz etki yaratmaktadır.

“Tekrar birilerini kaybetmekten korkuyorum.” (Katılımcı 3, 48)

“Geceleri yatamıyorum.” (Katılımcı 5, 43)

“Şehir yıkıldı, eski düzen geri gelecek mi bilmiyorum.” (Katılımcı 5, 43)

“Sık sık düşünüyorum... Ev olacak mı, olmayacak mı? Burada mı öleceğim? Çocuklarım nasıl olur diye düşünüyorum.” (Katılımcı 13, 87)

“Stres yaşıyorum. Karamsarlık da çok fazla. Ev konusunda belirsizlik yaşadığımız için ailecek moralimiz bozuk ve umutsuz hissediyoruz. Özellikle bu konuda çok karamsarız.” (Katılımcı 14, 65)

Aileyi Kaybetme Korkusu

Deprem sonrasında yaşanan ani kayıplar gibi travmatik deneyimlerin, bireylerde aile üyeleri ve yakın çevrelerini kaybetme korkusuna bağlı olarak yoğun kaygıya neden olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, yaşanan travmanın sadece fiziksel değil, aynı zamanda duygusal düzeyde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

“Düşün ki, oğlum okula gönderince bile ben korkarak oğlumla gönderiyorum. Okula gittiğimde bir şey oldu mu? İlk başlarda ben zaten 15 gün okulun önündeydim. Sabah götürüyordum, o çıkana kadar ben okulun önündeydim hani ufak bir şey olur da yetişemem. Bir yerde de bir şey olur zarar görür...Aile,

akraba benim için bitti. Tamamen bitti. Ben görürüm, konuşurum, hani tekrar bir şey olacak, tekrar birkaç tane gidecek, kaybedeceğim. Hep o korku içimde yani.” (Katılımcı 3, 48)

“Deprem olursa yine çocukların birisi dokuzuncu katta, biri onuncu katta. Yani onlar için endişe ediyorum.” (Katılımcı 10, 46)

Kadınların Karşılaştığı Zorluklar

Deprem sonrasında kadınlar, artan bakım ve sorumluluk yükü, yetersiz sosyal destek ağları, güvensiz yaşam koşulları ve belirsizliklerle başa çıkma zorunluluğu nedeniyle fiziksel ve psikolojik açıdan çok yönlü zorluklarla karşı karşıya kalmıştır.

“Çocuklara nasıl en iyi şekilde bakacağım, hepsinin sorumluluğu benim üzerimde. Onların geleceği konusunda düşünüyorum bazen.” (Katılımcı 3, 48)

“Depremden sonra 2 ay çadır sürecimiz oldu. O çok zordu.” (Katılımcı 3, 48)

“Gece yatamıyorum. Şimdi konteynerdeyiz diye rahatız. Normal bir ev ortamı olduğu zaman gece korkudan bin kere uyanıyorum.” (Katılımcı 5, 43)

“Kadın olarak zor günlerim oldu, olmadı diyemem. Çocuklarla bir yere gideceğim, bir yardım alacağım, yapamıyorum kadın başıma.” (Katılımcı 10, 46)

Tema 3. Sosyal İlişkiler, Destek Mekanizmaları ve Hizmete Erişim

Bu tema, kadınların deprem sonrasında konteyner kentlerde sürdürdükleri yaşam bağlamında sosyal ilişkilerde deneyimledikleri değişiklikler, erişebildikleri destek mekanizmaları ve profesyonel yardım arayışlarını kapsamaktadır. Katılımcıların anlatımları doğrultusunda aile, akraba ve komşuluk ilişkilerindeki dönüşümler ile bireylerin baş etme stratejileri analiz edilmektedir. Temanın alt kodları ise aile ve akrabalarla ilişkiler, komşuluk ve topluluk desteği ile profesyonel destek arayışı olarak belirlenmiştir.

Aile ve Akrabalar

Deprem sonrası sosyal ilişkilerde önemli kopukluklar gözlenmiştir. Katılımcılar, afetin ardından önemli destek kaynakları olan aile üyeleri ve akrabalarla olan ilişkilerinde önemli düzeyde zayıflamalar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, afet sonrası süreçte sosyal destek sistemlerinin bozulmasına ve yalnızlaşmalarına neden olarak psikososyal iyilik halleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır.

“Aile, akraba falan yok artık benim için. Depremden sonra herkes kendi derdine düştü. Ne arayan ne soran var. Hepsi bir yere dağıldı. Bir tek çocuklarım kaldı bana. Aileden bana fayda yok, aileyi sildim ben.” (Katılımcı 3, 48)

“Evladın bile değişiyor.” (Katılımcı 4, 55)

“İster istemez aile arasında, akraba ilişkilerinde açılmalar oldu.” (Katılımcı 6, 44)

“Eşimle bir gün sohbet etmiyoruz. Dışarıda çok iyi ama evin içinde değil.” (Katılımcı 12, 65)

Komşuluk ve Topluluk Desteği

Deprem gibi travmatik deneyimlerle başa çıkma sürecinde sosyal destek ağları önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür destek ağları, bireylerin psikolojik iyileşme süreçlerine katkı sağlamakta, yaşanan travma sonrası ortaya çıkan stresin etkilerini hafifletmekte ve yalnızlık hissini azaltmada etkili olmaktadır. Konteyner kentlerde yaşamlarını sürdüren katılımcılar da komşuluk ilişkileri aracılığıyla sosyal destek aldıklarını ifade etmektedir. Komşuluk bağlarının güçlü olduğu durumlarda, afet sonrası yaşanan stresin etkilerinin azaldığı gözlemlenmiştir.

“Burada komşularla konuşarak birbirimizden destek alıyoruz.” (Katılımcı 4, 55)

“Komşularla konuşarak birbirimize destek oluyoruz.” (Katılımcı 5, 43)

“Konteynerdeki arkadaşşıma çok sık uğruyorum. Çok arkadaşım vardı ama vefat ettiler.” (Katılımcı 13, 87)

Profesyonel Destek Arayışı

Afet sonrası bireyler, yaşadıkları travmaların etkilerini hafifletmek amacıyla yalnızca sosyal çevrelerine değil, aynı zamanda profesyonel desteğe de ihtiyaç duyabilmektedir. Ancak deprem sonrası konteyner kentlerde yaşamlarını sürdüren katılımcıların bir kısmı, karşılaştıkları psikososyal zorluklarla profesyonel destek almaksızın, bireysel baş etme yollarıyla aşmaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Bu durum, belirsizlik ortamında bireylerin dışsal destek sistemlerinden ziyade içsel kaynaklara yöneldiklerini göstermektedir.

“Kendim hallediyorum.” (Katılımcı 4, 55)

“Hiçbir desteğe başvurmam.” (Katılımcı 8, 71)

“Ben kendi kendime destek vermeye çalışıyorum.” (Katılımcı 9, 43)

Tema 4. Anlamlandırma, Maneviyat ve Yeniden Toparlanma

Bu tema, kadınların deprem sonrasında yaşadıkları zorluklar karşısında anlam yaratma, manevi destek edinme ve psikolojik toparlanma süreçlerini ele almaktadır. Katılımcıların anlatımları üzerinden, manevi inançların rolü, uyum sağlama çabaları, dayanıklılık stratejileri ve geleceğe dair umut deneyimleri incelenmektedir. Temanın alt kodları ise manevi değişimler, maneviyat ve inanç, uyum sağlama çabaları, dayanıklılık ve mücadele ile hayal kurma ve umut olarak belirlenmiştir.

Manevi Değişimler

Afet sonrasında yaşanan olaylar, bireylerin hayata farklı bir bakış açısıyla yaklaşmalarına yol açmaktadır. Yaşanan zorluklar ve kontrol edilemeyen durumlarla karşı karşıya kalmak, bireyde içsel bir kabulleniş ve uyum geliştirmesine neden olmaktadır. Katılımcıların, yaşadıkları bu zorlukları manevi

bir çerçevede anlamlandırmasının psikolojik dayanıklılıklarını güçlendirdiği ve stresle başa çıkmalarına yardımcı olduğu gözlemlenmiştir.

“Tevekkül ederim, Allah'a bırakırım. Şurada kalp krizi geçirip de ölebiliriz yani. İlla deprem olacak, öleceğiz diye bir kaide yok ki. Ben tek başıma yaşadım mesela depremi.” (Katılımcı 2, 35)

“Akışına bırakıyorum her şeyi.” (Katılımcı 4, 55)

“Diyorum ki, Rabbim her şey senden geldi baş göz üstüne.” (Katılımcı 10, 46)

Maneviyat ve İnanç

Maneviyat ve inanç, katılımcıların karşılaştıkları zorlu yaşam koşullarında önemli bir destek kaynağı haline gelmektedir. Özellikle "tevekkül" anlayışı, kontrol dışı olaylar karşısında bireylere içsel bir kabulleniş sunmaktadır. İnsanların zorluklarla başa çıkma becerilerini güçlendirerek ruhsal dayanıklılıklarını artırmalarına yardımcı olmaktadır.

"Tevekkül ederim, Allah'a bırakırım." (Katılımcı 2, 35)

"Allah'ın dediği olur." (Katılımcı 10, 46)

"Diyorum ki, Rabbim her şey senden geldi baş göz üstüne." (Katılımcı 10, 46)

Uyum Sağlama Çabaları

Deprem sonrası ortaya çıkan travmatik yaşam koşullarının bireylerde yalnızlık gibi duyguları artırdığı, ancak zamanla psikolojik uyum süreçleri kapsamında hayatın devam ettiğini kabul ederek yeni koşullara uyum sağlama çabalarının geliştiği gözlemlenmiştir.

"Hiç kimse yoksa sen tek başınasın. O zaman çok yıprandım, üzüldüm ama devam ediyor hayat, alıştıyorsunuz yani." (Katılımcı 1, 55)

"Mecbur alıştık. Yapabilecek bir şey yok." (Katılımcı 4, 55)

"Burası olmasaydı biz ne yapardık diye düşünüyorum." (Katılımcı 11, 24)

Dayanıklılık ve Mücadele

Deprem sonrası yaşanan belirsizlikler ve travmatik deneyimler, kadınlarda zaman zaman umutsuzluk, çaresizlik ve yetersizlik duygularına yol açmaktadır. Ancak buna rağmen bazı kadınlar, geçmiş yaşantılarından edindikleri deneyimleri ve içsel güçleri sayesinde içinde buldukları koşulları kabullenerek psikolojik uyum geliştirmeye çalışmaktadır.

“Hiç bilmiyorum, ben çok düşünüyorum ne yapabilirim ama çıkar yol bulamıyorum.” (Katılımcı 1, 55)

“Geleceğe dair hiçbir düşüncem yok desem. Ya hiçbir şeye ne hevesim ne bir şeye. Hani böyle şöyle olur diye bir umudum kalmadı.” (Katılımcı 3, 48)

“7 yaşından beri kendi mücadelemi kendim veriyorum.” (Katılımcı 4, 55)

“Burayı ev ortamı gibi görmeye çalışıyorum.” (Katılımcı 7, 43)

Hayal Kurma ve Umut

Deprem sonrası yaşanan belirsizlik ve kayıplara rağmen, katılımcılar geleceğe dair umutlarını korumakta ve hayal kurmaya devam etmektedir. Bu durum, psikolojik dayanıklılığı artıran ve yaşam motivasyonunu güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

"Sadece bir ev olsun. Başka da bir şey istemiyorum." (Katılımcı 1, 55)

"İkinci depremde evim tamamen yıkıldı. Hiçbir şeyim yok. Tabii ki bir ev ortamında eşyalarımın hepsinin olmasını çok isterim." (Katılımcı 5, 43)

"Önce bir ev..." (Katılımcı 9, 43)

"Sabah kalktığımda kendimi sıcak bir evde bulsam bu benim için büyük bir lüks. Sıcak bir ortamda uyanmak çok güzel bir duygu olurdu." (Katılımcı 14, 65)

3. Tartışma

6 Şubat 2023 yılında Kahramanmaraş'ta meydana gelen 7,7 büyüklüğündeki deprem sonrasında konteyner kentlerde yaşayan kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların fiziksel, sosyal, manevi ve ekonomik olarak çok sayıda zorlukla karşılaştıkları görülmüştür. Deprem sonrası hayat değişimleri, gelecek kaygıları, psikolojik ve bilişsel sağlık üzerindeki etkiler, sosyal destek sistemleri, kadın olmak ve toplumsal roller ile başa çıkma stratejilerinden yola çıkarak yorumlamalar yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, afetlerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda bireylerin ekonomik, sosyal ve psikolojik yaşamlarında da derin izler bıraktığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların “sıfıra düşmek” ve “her şeyi kaybetmek” gibi ifadeleri, afetin yarattığı yıkımın yalnızca mal kaybıyla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda bireylerin yaşam düzeninin, kontrol duygusunun ve gelecek beklentilerinin ciddi biçimde sarsıldığını göstermektedir. Yaşamı öngörülebilir kılan rutinlerin ortadan kalkması, kadınların kendilerini güvensiz ve kararsız hissetmelerine yol açmıştır. Bu bulgu, Altun'un (2018) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Altun (2018), afetlerin sadece fiziksel zararlarla sınırlı kalmadığını, bireylerin sosyal ilişkilerini, ruhsal dengelerini ve ekonomik durumlarını da etkilediğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Avdar (2022) afet sonrası yeniden başlama zorunluluğuna ve yaşanan muğlaklık haline dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, bu bulgular afet sonrası süreçlerin yalnızca fiziksel değil, sosyal, ekonomik ve psikolojik düzeyde bütüncül biçimde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Konteyner kentlerde uzun süre yaşamak, yalnızca fiziksel sınırlılıkları değil, aynı zamanda güvensizlik ve tükenmişlik duygularını da beraberinde getirmektedir. Mahremiyetin kaybolması, temel ihtiyaçlara erişimde yaşanan güçlükler ve sosyal etkileşimin azalması gibi faktörler, özellikle kadınların ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu durum, kadınların afet sonrası süreçte hem kendi yaşamlarını hem de bakım sorumluluğunu üstlendikleri bireylerin ihtiyaçlarını aynı anda karşılamak zorunda kalmalarıyla ilişkilidir. Dar yaşam alanlarında artan sorumluluklar ve kesintisiz bakım beklentisi,

kadınların bireysel alanlarını sınırlandırmakta ve psikolojik yükü artırmaktadır. Bu bulgu, Altepe'nin (2023) konteyner yaşamına dair değerlendirmesiyle benzerlik göstermektedir. Bu koşullar, kadınların afet sonrası süreçte sürekli bir bakım veren rolü içerisinde kalmalarına ve kırılganlıklarının artmasına yol açmaktadır.

Bununla birlikte, afet sonrası süreçte toplumsal yapının dağılması ve sosyal ilişkilerin kopması da dikkat çeken bulgular arasındadır. Katılımcıların çoğu, herkesin kendi hayatına odaklandığını ve önceden var olan sosyal bağların zayıfladığını ifade etmiştir. Afet sonrasında bireylerin farklı yerlere dağılması, sosyal bağların kopmasına ve dayanışma ağlarının çözülmesine neden olmuştur. Ortak yaşam alanlarının kaybı, bireyleri daha bireysel bir hayatta kalma mücadelesine yönlendirmiştir. Sosyal destek ağlarının zayıflaması, kadınların başa çıkma süreçlerinde yalnızlaşmalarına neden olmakta ve psikososyal dayanıklılığı olumsuz etkilemektedir. Bu bulgu, Yılmaz'ın (2021) afet sonrası gündelik hayatın dönüşümüne dair çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Yılmaz (2021), afetlerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal yapılar üzerinde de yıkıcı etkiler yarattığını; insanların yer değiştirmesiyle birlikte mahalle bağlarının çözüldüğünü ve ortak yaşam kültürünün zedelendiğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, bu çalışmada da özellikle konteyner kentlerde yaşayan bireylerin geçmişte sahip oldukları sosyal destek ağlarını kaybettikleri ve kendilerini yalnızlaşmış, dağılmış bir topluluk içinde buldukları görülmektedir. Tüm bu bulgular, afet sonrası koşulların bireylerde yarattığı psikolojik yükün, yaşam alanlarına karşı güven hissinin azalmasına ve aidiyetin zayıflamasına neden olduğunu göstermektedir. Genç bireylerin dahi tanıdık ortamlarda kalmak istememesi, yaşanan ortamın artık bir "yuva" hissi vermediğini göstermektedir. Bu durum, afetin sadece mekânsal değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Araştırma bulguları, afet sonrası katılımcıların öfke kontrolü problemleri gibi davranışsal bozukluklar yaşadıklarını ve bu durumun annelik rolleri ile bakım sorumlulukları gibi kritik alanlarda olumsuz etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Lebni ve arkadaşlarının (2020) İran'da bir deprem sonrası kırsal kadınların deneyimlerini inceledikleri nitel çalışmada elde edilen sonuçlarla da paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışma, depremi deneyimleyen kadınların, özellikle çocuklarına karşı daha önce deneyimlemedikleri derecede öfke kontrol problemleri yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Shultz ve arkadaşlarının (2013) doğal afetlerin psikolojik etkileri ile ilgili çalışmalarında da belirtildiği üzere, afet sonrası dönemde kadınlar, psikolojik sorunlar yaşama olasılığı olan yüksek risk grubundadır. Bu çalışmayı destekler nitelikteki bulgular, afet sonrası kadınların ruhsal durumlarında ani dalgalanmalar, depresyon, karamsarlık ve travmatik tepkiler gibi psikolojik sorunlar ile stres, kaygı, umutsuzluk, korku, çaresizlik gibi duyguları yoğun bir şekilde yaşadıklarını göstermektedir.

Ayrıca araştırmaya katılan katılımcıların bir kısmının deprem sonrası uyku düzenlerinde değişimlerin gözlemlendiği, uyuyamama gibi problemlerin ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu durum, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal güvenlik hissinin de sarsıldığını göstermektedir. Afet sonrası bireylerin güvenli bir uyku ortamı bulamaması, travmanın bedensel belirtilerinden biri olan uyku bozukluklarını

tetiklemekte ve bireylerin toparlanma sürecini geciktirmektedir. Bu bulgu, 911 Arama Kurtarma Derneği'nin (2022) raporuyla benzerlik göstermektedir. Raporda, travma sonrası stresin en yaygın belirtilerinden birinin uyku bozukluğu olduğu ve özellikle gece saatlerinde bireylerin yalnızlık, tehdit algısı ve tekrar yaşanma korkusunu daha yoğun şekilde deneyimledikleri belirtilmektedir. Sonuç olarak, karşılaştırmalı literatür taraması ve elde edilen bulgular, deprem gibi insanları birçok yönden etkileyen afetlerin kadınlar üzerinde psikolojik olarak olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir.

Araştırma bulguları, aile içi desteğin kadınların afet sonrası iyileşme sürecinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ailelerinden destek alan katılımcıların kaygıyla daha etkili başa çıktıkları görülmüştür. Buna karşın ebeveyn kaybı yaşayan kadınların daha yoğun yalnızlık yaşadıkları ifade edilmiştir. Aile içi destek mekanizmalarının zayıflaması, kadınların artan sorumluluk yükü karşısında baş etme kapasitelerini sınırlamaktadır. Babuç ve Gökçe'nin (2024) çalışmasında da afetlerin aile içi dayanışmayı zayıflattığı, bu durumun sosyal desteğin devamlılığını tehlikeye attığı belirtilmektedir. Yumbul vd. (2018) tarafından yapılan araştırmada ise 2011 Van depremi sonrası konteyner kentlerde yaşayan annelerin sosyal destek ağlarının zayıflamasıyla yalnızlaştıkları ifade edilmiştir.

Bu çalışmada konteyner kentlerde yaşayan kadınların afet sonrası dönemde toplumsal rollerini sürdürürken çeşitli zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar, özellikle ekonomik anlamda ciddi güçlükler yaşadıklarını, iş bulma olanaklarının kısıtlı olduğunu ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmanın zorluklar içerdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, aile içindeki sorumluluklarının artması ve bakım yüklerinin büyümesi, kadınların hem ev içinde hem de dışarıda üstlendikleri rollerin çatışmasına neden olmuştur. Türkmen (2025) tarafından yapılan çalışma, bu bulgularla paralellik göstermektedir. Türkmen (2025), konteyner kentlerde yaşayan kadınların afet sonrası dönemde ekonomik güçlükler ve toplumsal baskılarla baş etmek zorunda kaldığını, bu durumun kadınların psikolojik dayanıklılıklarını zorladığını ortaya koymaktadır. Bütün bu bulgular, afet sonrası kadınların karşılaştığı zorlukların sadece fiziksel değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutları olduğunu göstermektedir. Kadınların toplumsal rollerden kaynaklanan baskılarla mücadele etmek zorunda kaldıkları ve sosyal destek sistemlerinin yetersizliği nedeniyle bu zorlukları aşmakta güçlük çektikleri sonucuna varılmıştır. Bu durum, afet sonrası kadınların dayanıklılıklarının artırılması için ekonomik, sosyal ve psikolojik desteklerin entegre bir şekilde planlanması ve uygulanması gerektiğini göstermektedir.

Deprem sonrasında insanlar yalnızca maddi açıdan değil, manevi açıdan da oldukça etkilenmektedir. Katılımcıların bir kısmı afet sonrası manevi başa çıkma yollarına yöneldiklerini ifade etmiştir. Bu yönelim, zorlayıcı koşullar karşısında anlamlandırma süreçlerini destekleyen bir baş etme mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. Doğanay'ın (2023) nitel çalışmasında, depremden sonra bir süreliğine yurtlarda kalan bireylerin, depremin Allah'ın bir uyarısı ve işareti olarak yorumladıkları ve her şeyin bir sebebi olduğuna inandıkları gözlemlenmiştir. Özellikle ailesini ve akrabasını kaybedenler, diğer kişilere kıyasla maneviyatı ve inancı daha çok içselleştirmişlerdir. Bunun yanı sıra, "daha kötüsü de olabilirdi" diyerek teselli bulmuşlardır. Bu araştırmada katılımcılardan alınan cevaplar da benzer bir tabloyu ortaya

koymaktadır. Katılımcılar, her şeyin yaratandan geldiğine ve her şeyin yaratan sayesinde düzeleceğine inanmakta ve böylece kendilerini manevi olarak rahatlatmaktadırlar. Bu nedenle, depremden sonra psikososyal destek almak kadar manevi danışmanlık hizmetleri de önem taşımaktadır.

Yaşanan afet sonrasında yeni hayata fiziksel ve psikolojik adaptasyon süreci, kimileri için daha kolay olurken kimileri için daha zor olabilmektedir. Can ve mal kayıplarının ardından değişen yaşam koşullarına, barınma yerlerine ve ekonomik koşullara uyum sağlamak için önemli bir çabaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durumların iyileştirilmesi için belirli desteklerin sağlanması, daha hızlı ve sağlıklı bir uyum süreci için önemlidir. Sönmez'in (2022) belirttiği gibi, sağlanan desteklerin yanı sıra, kişilerin günlük rutinlerini sürdürmesi, yürüyüş yapması, çevresiyle iletişim ve ilişkiler kurması, çeşitli uğraşlarda bulunması da uyum sağlama sürecinde etkili olabilmektedir. Ancak yapılan görüşmelerde, bulunulan konum, aile yapısı ve imkanların yetersizliği gibi gerekçelerle bu tür faaliyetlerin pek mümkün olmadığı, dolayısıyla uyum sağlama çabalarının sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir.

Deprem yalnızca binaları değil, geride kalan insanların hayallerini ve umutlarını da yıkabilmektedir. Bu hayaller ve umutlar özellikle kadınlara ait olduğunda, toparlanması ve yeniden kurulması daha güç olabilmektedir. Görüşmelerde kadınların çoğunluğunun en büyük beklentisinin güvenli bir konuta sahip olmak olduğu belirlenmiştir. Konteyner kentte yaşam, eski düzenlerine kavuşma arzusunu öncelikli hale getirmiştir. Barınma ihtiyacının karşılanamaması, bireylerde güvenlik algısının zedelenmesine yol açarak kaygı düzeyini artırmaktadır. Karabacak Çelik'in (2023) çalışmasında sosyal desteğin afet sonrası süreçte önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgu, fiziksel güvenliğin sağlanmasının psikososyal iyilik hali açısından belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, deprem sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadınların karşılaştığı çok boyutlu zorluklar yaşam kalitelerini ve gelecek beklentilerini olumsuz etkilemektedir. Bu durum, afet sonrası süreçte kadınların yalnızca fiziksel değil, psikososyal açıdan da desteklenmesini gerekli kılmakta; sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesine yönelik sosyal hizmet müdahalelerinin önemini ortaya koymaktadır.

4. Sonuç

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 depremleri sonrası Malatya'da konteyner kentlerde yaşamaya başlayan kadınların afet sonrası deneyimlerini çok yönlü biçimde ele almıştır. Bulgular, afetin kadınların yaşamında yalnızca fiziksel yıkıma yol açmadığını; sosyal, psikolojik ve ekonomik alanlarda da derin etkiler yarattığını göstermektedir. Bu çok katmanlı etkiler, afet sonrasında kırılgan grupların maruz kaldığı yapısal eşitsizliklerin yeniden üretimi bağlamında değerlendirilebilir. Afetler, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri görünür kılmakta ve derinleştirmekte; kadınların bakım emeğini, duygusal yükünü ve görünmeyen sorumluluklarını artırarak onları daha dezavantajlı bir konuma sürüklemektedir. Bu durum, afet sonrası müdahale süreçlerinde sosyal hizmetin insan hakları ve sosyal adalet temelli yaklaşımının temel bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Kadınların aile ilişkilerini sürdürme, hane geçimini sağlama ve bakım sorumluluklarını üstlenme rolleri nedeniyle diğer gruplara kıyasla daha fazla yıprandıkları belirlenmiştir. Zorlayıcı yaşam koşulları, mahremiyet kaybı ve toplumsal dışlanma algısı; aidiyet duygusunun zayıflamasına ve sosyal bağların kopmasına yol açmıştır. Birey-çevre etkileşimi perspektifi çerçevesinde değerlendirildiğinde, kadınların yalnızca bireysel değil, çevresel ve yapısal etkenler nedeniyle de güç kaybı yaşadığı görülmektedir. Konteyner kent yaşamı, sosyal destek ağlarının zayıflaması ve toplumsal katılım olanaklarının daralmasıyla birlikte kadınların sosyal sermayesinin azalmasına işaret etmektedir.

Barınma, geçim ve çocukların geleceğine ilişkin güvencesizlik, yapısal kırılganlığı derinleştirmektedir. Özellikle çocukların eğitimi ve güvenliği konusunda duyulan kaygılar, kadınların psikososyal yükünü artırmakta; bakım sorumluluğunun toplumsal cinsiyete dayalı eşitsiz dağılımı nedeniyle bu yük büyük ölçüde kadınların üzerinde yoğunlaşmaktadır. Psikolojik sorunların yaygınlaştığı, umut düzeyinin azaldığı ve yaşam motivasyonunun zayıfladığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular, afet sonrası sosyal hizmet müdahalelerinin yalnızca kriz odaklı kısa vadeli çözümlerle sınırlı kalmaması gerektiğini göstermektedir. Müdahaleler; hak temelli sosyal politika araçlarıyla entegre edilmeli, barınma hakkı, sosyal yardım sistemleri, istihdam destekleri ve çocuk koruma hizmetleri arasında bütüncül bir eşgüdüm sağlanmalıdır. Ayrıca bireysel danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra grup çalışmaları, kadın destek grupları ve topluluk temelli psikososyal müdahaleler yaygınlaştırılmalıdır.

Sonuç olarak, afet sonrası dönemde kadınlara yönelik bütüncül ve sürdürülebilir destek politikalarının geliştirilmesi zorunludur. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı sağlanmalı, sosyal dayanışma ağları güçlendirilmeli ve yerel düzeyde uygulanabilir çözümler üretilmelidir. Sosyal hizmet uzmanlarının saha temelli çalışmaları ve savunuculuk rolleri bu sürecin temel belirleyicilerindedir. Kadınların güçlendirilmesi, yalnızca bireysel iyilik hâlinin artırılması açısından değil; aynı zamanda daha eşitlikçi ve kapsayıcı bir toplumsal yeniden yapılanma sürecinin inşası açısından da kritik öneme sahiptir.

5. Öneriler

Kadınların afet sonrası yaşadığı toplumsal yalnızlık, bireysel bir durumdan ziyade sosyal dokunun zayıflamasıyla ortaya çıkan yapısal bir sorundur. Araştırma bulguları, kadınların mikro, mezzo ve makro düzeyde eş zamanlı kırılmalar deneyimlediğini göstermektedir. Bu nedenle müdahaleler çok katmanlı ve bütüncül bir planlama anlayışıyla ele alınmalıdır.

Konteyner kentlerde yalnızca temel barınma ve fiziki ihtiyaçların karşılanması yeterli görülmemelidir. Sosyal etkileşimi güçlendirecek ortak yaşam alanları oluşturulmalı; kadın dayanışma merkezleri ve güvenli sosyal buluşma mekânları planlanmalıdır. Topluluk temelli sosyal hizmet uygulamaları aracılığıyla mahalle bağlarını yeniden kurmayı hedefleyen atölye çalışmaları, destek grupları ve kolektif etkinlikler düzenlenmelidir. Bu tür uygulamalar sosyal sermayenin yeniden inşasına katkı sağlayarak kadınların baş etme kapasitesini güçlendirecektir.

Kültürel yaşama katılım hakkı korunmalı ve kadınların karar alma süreçlerine aktif katılımı sağlanmalıdır. Afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde kadınların deneyimleri sistematik biçimde veri kaynağı olarak değerlendirilmeli ve planlama mekanizmalarına yansıtılmalıdır. Güçlendirme yaklaşımı temel alınarak öz yeterlilik algısını artıran, liderlik becerilerini destekleyen ve savunuculuk kapasitesini geliştiren programlar uygulanmalıdır. Kadınların yalnızca hizmet alan değil, karar süreçlerine yön veren aktörler olarak konumlandırılması sosyal adalet ilkesinin bir gereğidir.

Psikolojik destek hizmetleri kısa vadeli müdahalelerle sınırlı kalmamalı; süreklilik arz eden ve erişilebilir programlara dönüştürülmelidir. Travmaya duyarlı sosyal hizmet yaklaşımı doğrultusunda müdahaleler sürdürülebilir biçimde yapılandırılmalı; bireysel terapi hizmetlerinin yanı sıra topluluk temelli psikososyal destek mekanizmaları yaygınlaştırılmalıdır. Psiko-eğitim çalışmaları, grup müdahaleleri ve anlatı temelli uygulamalar kadınların travmatik deneyimlerini yeniden anlamlandırmalarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca hizmetlere erişimde ortaya çıkan yapısal engellerin azaltılması için bilgilendirme ve yönlendirme mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Barınma alanları kadınların güvenliği ve mahremiyetini esas alan bir anlayışla yeniden tasarlanmalıdır. Aydınlatma sistemleri, ortak alanların düzenlenmesi, güvenli ulaşım yolları ve çocuk bakım alanları toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimi ilkeleri doğrultusunda planlanmalıdır. Bu düzenlemeler yalnızca fiziksel güvenliği değil, psikososyal iyilik hâlini de gözeten bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının saha temelli izleme ve değerlendirme çalışmalarıyla bu mekânsal düzenlemelerin kadınların yaşam kalitesi üzerindeki etkileri düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

6. Araştırmaya İlişkin Etik Bilgiler

Araştırmanın yapılabilmesi için Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Etik Kuruluna Aralık 2024 tarihinde başvurulmuş ve çalışma Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı 15.01.2025 tarih ve E-35841939-050-276387 sayılı yazı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

7. Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

8. Çatışma Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akbal, A., & Taşbaşı, S. (2024). Depremde kadın olmak: Osmaniye Düziçi çadır kent örneği. *Kent Akademi Dergisi*, 17(2), 651–666.
- Altepe, Y. (2023). Dar alanlar, büyük sorunlar: Konteynerlerin içinde kayıp mahremiyet. *Colemerg Haber*. <https://www.colemerghaber.com/dar-alanlar-buyuk-sorunlar-konteynerlerin-icinde-kayip-mahremiyet>
- Altıparmak, İ. B., & Birel, E. (2023). 6 Şubat 2023 depremi sonrasında sosyal yaşamın toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesi: Nurdağı örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 41(1), 113–134.
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(1), 1–15.
- Avdar, R., & Avdar, R. (2022). Türkiye’de yaşanan doğa kaynaklı afetlerin sosyo-ekonomik etkileri. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 1–12. <https://doi.org/10.35341/afet.1032084>
- Aytaç, S., & Aydın, G. Ç. (2023). Depremde dezavantajlı gruplardan biri olan depremde kadınlar üzerindeki psiko-sosyal etkisi: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 10–24.
- Babuç, Z. T., & Gökçe, A. (2024). 6 Şubat deprem afetinin aile ve sosyal ilişkilere etkisi üzerine nitel bir analiz. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 789–813.
- Baltacı, A. (2017). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 1–15.
- Başçılar, M. (2021). *Orduda sosyal hizmet: Terör gazilerinin ve aile üyelerinin yaşam deneyimleri, sorunları ve gereksinimleri* (Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara).
- Baykan, A. (2023). *Deprem mağduru kadınlarda psikolojik etkiler ve fiziksel aktivitenin iyileştirici rolü: Sistematik bir derleme (analiz)* (Yüksek lisans tezi). T.C. Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı, Bursa.
- Bıçakçı, A. B., & Ergüney Okumuş, F. E. (2023). Depremde psikolojik etkileri ve yardım çalışanları. *Avrasya Dosyası*, 14(1), 206–236.
- Biçer Berketaş, E. (2025). *Deprem afeti sonrasında konteyner kentte yaşayan evli kadınların yaşadıkları zorluklar ve baş etme kaynaklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.
- Bozkurt, V. (2023). Depremde toplumsal boyutu. *Avrasya Dosyası*, 14(1), 77–99.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>

- Çetin Aydın, G., & Aytaç, S. (2023). Depremin dezavantajlı gruplardan biri olan depremzede kadınlar üzerindeki psiko-sosyal etkisi: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 2195–2218.
- Çetintaş, A. (2025). Deprem sonrası korku ve kaygıların bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 435–448.
- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 1(1), 15–28.
- Demirtaş-Madran, H. A. (2023). Afet sonrası psikolojik dayanıklılık ve güvenlik duygusu. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2), 112–127.
- Doğanay, S. (2023). Depremzedelerin hayatı anlamlandırma ve yas süreçlerinde dinin rolü: Nitel bir araştırma. *ULUM*, 6(Özel Sayı), 157–190. <https://doi.org/10.54659/ulum.1347634>
- Elmas, S., & Oral, G. (2023). Hatay’da afet sonrası ruh sağlığı: Nitel bir çalışma. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 23–32. <https://doi.org/10.5505/kpd.2023.41322>
- Engin, C., & Özdemir, A. F. (2024). Depremin sosyal, ekonomik ve iç göçe etkileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 15–26.
- Erdoğan, B. (2023). Depremin sosyolojisi: 6 Şubat felaketinin toplumsal ve kültürel boyutları. *TRT Akademi*, 8(18), 718–725. <https://doi.org/10.37679/trta.1306900>
- Karabacak Çelik, A. (2023). Deprem sonrası travma belirtileri, umut ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TRT Akademi*, 8(18), 574–591. <https://doi.org/10.37679/trta.1275268>
- Kaymakçı, Y. S., & Aca, Z. (2024). Deprem’den Soma’ya: Yeni bir hayata başlama deneyimlerine ve algılarına ilişkin nitel bir çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(3), 421–444.
- Lebni, J. Y., Khorami, F., Azar, F. E. F., Khosravi, B., & Safari, H. (2020). Experiences of rural women with damages resulting from an earthquake in Iran: A qualitative study. *BMC Public Health*, 20(1), 625. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08752-z>
- Özdemir, A. F., & Engin, C. (2024). Depremin sosyal, ekonomik ve iç göçe etkileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 15–26. <https://doi.org/10.47147/ksuibf.1469029>
- Rajkumar, A. P., Premkumar, T. S., & Tharyan, P. (2008). Coping with the Asian tsunami: Perspectives from Tamil Nadu, India on the determinants of resilience in the face of adversity. *Social Science & Medicine*, 67(5), 844–853. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2008.05.014>
- Shultz, J. M., & Espinel, Z. (2014). Psychological impacts of natural disasters. In P. Bobrowsky (Ed.), *Encyclopedia of natural hazards* (pp. 779–791). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-4399-4_279
- Sönmez, M. B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *TOTBİD Dergisi*, 21, 337–344. <https://doi.org/10.5578/totbid.dergisi.2022.46>
- Tüfekçi, A. (2024). *Deprem sonrası ailelerin yaşadıkları psikososyal sorunlarla mücadelede sosyal destek ağlarının rolü: Kahramanmaraş örneği* (Yüksek lisans tezi, T.C. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı).

Türkmen, N. B. (2025). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık) merkezli deprem sonrası konteyner kentte kalan kadınların yaşam deneyimleri: Adıyaman ili örneği* (Yüksek lisans tezi, T.C. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Disiplinlerarası Yüksek Lisans Programı).

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Nitel veri analizi. In A. Yıldırım & H. Şimşek (Eds.), *Nitel araştırmanın bilimsel araştırma geleneği içindeki yeri* (p. 37). Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, G. G. (2021). *Afet ve gündelik hayatın dönüşümü*. Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub308.c1401>

Yılmaz, A., & Kaya, H. (2022). Afet sonrası aile içi etkileşim ve ilişkiler. *Psikolojik Danışmanlık ve Aile Terapisi Dergisi*, 5(3), 102–118.

Yumbul, Ç., Wieling, E., & Çelik, H. (2018). Mother–child relationships following a disaster: The experiences of Turkish mothers living in a container city after the 2011 Van earthquake. *Contemporary Family Therapy*, 40(2), 237–248.

911 Arama Kurtarma Derneği. (2022). *Afet sonrası psikolojik travma ve toplumsal etkiler*.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: T.C. Malatya Turgut Özal Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 15.01.2025

No: E-35841939-050-276387